

**Vilniaus
universiteto
biblioteka**

Vilniaus universiteto atvirojo mokslo politikos gairių projektas

**Irena Krivienė
dr. Žibutė Petrauskienė**

2022 sausio 14 d.

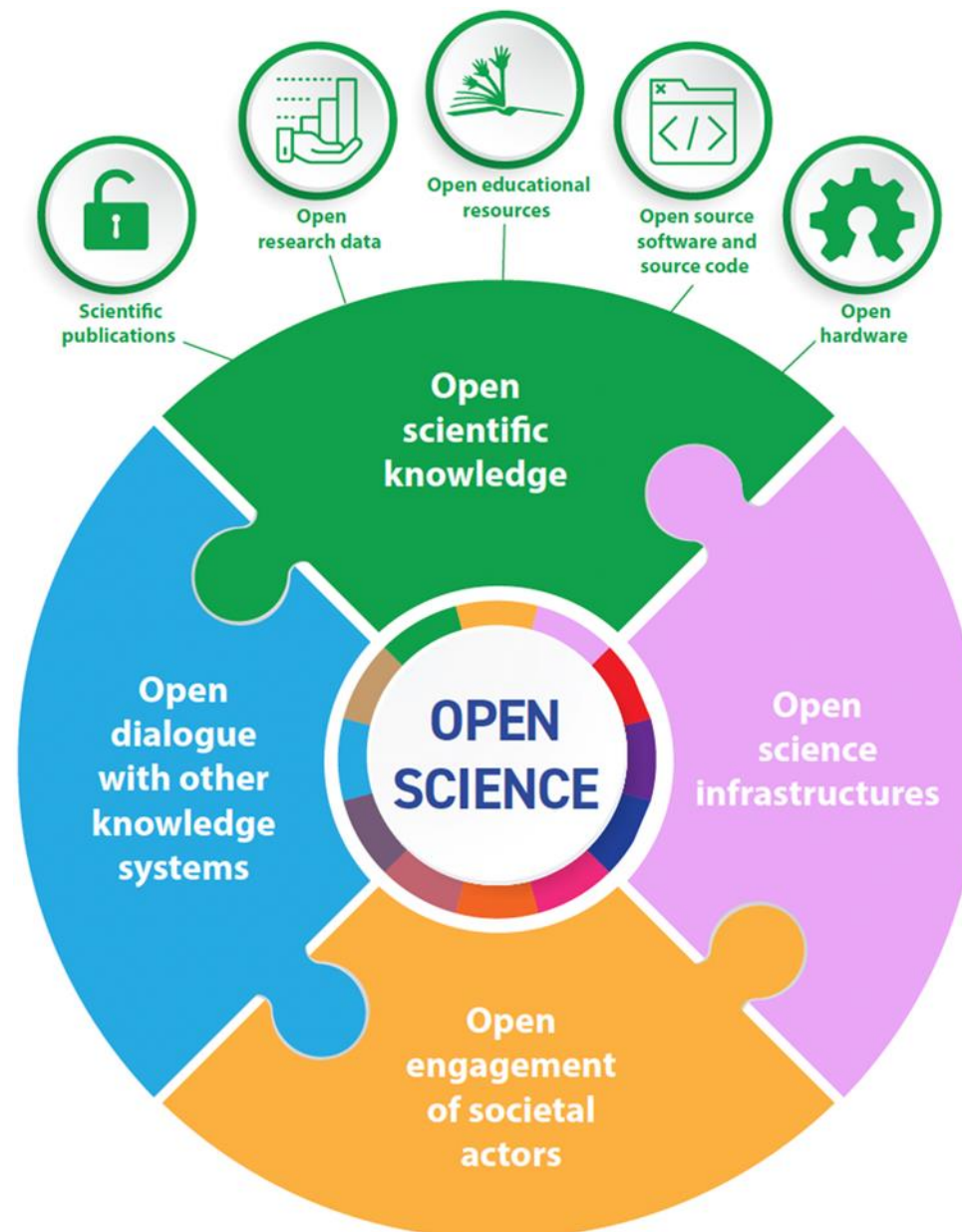

APIE ATVIRAŲJĮ MOKSLĄ

Atvirojo mokslo principai

Vilniaus universiteto biblioteka

<https://creativecommons.org/2021/12/02/unesco-recommendation-on-open-science-ratified/>
CC BY IGO 3.0

Atvirojo mokslo principai

- Atvirosios prieigos judėjimą prieš 20 metų paskatino Budapešto, Bethesos bei Berlyno deklaracijos.
- **Carlos Moedas**, už mokslinius tyrimus, inovacijas ir mokslą atsakingas Europos Komisijos komisaras, 2015 m. konferencijoje paskelbė, jog atėjo atvirojo mokslo era.
- Europos komisija 2016 m. gegužę publikavo taip vadinamą Europos viziją arba tris Os – Open Innovation; Open Science; Open to the World.
- Atvirasis mokslas – tai judėjimas, apimantis visą mokslo produkciją ir siekiantis didinti skaidrumą, atkartojamumą, patikimumą ir prieinamumą visuose mokslinės veiklos etapuose.
- Atvirasis mokslas yra mokslo praktika, užtikrinanti, kad mokslininkai ir visi norintys galėtų bendradarbiauti ir dalyvauti mokslo procese, kad mokslinės publikacijos, mokslinių tyrimų duomenys, laboratoriniai užrašai ir kiti mokslinių tyrimų procesai būtų laisvai prieinami pagal sąlygas, leidžiančias pakartotinai naudoti, perskirstyti ir atgaminti tyrimus bei pagrindinius duomenis ir metodus.
- Nors Atvirąjį mokslą skirtingi šaltiniai pristato įvairiai, tačiau esminiai komponentai ir principai nesikeičia: atviroji prieiga, atvirieji duomenys, mokslo vertinimas, atvirieji mokymosi ištekliai, atviroji programinė įranga ir infrastruktūra, piliečių mokslas.

**VU ATVIROJO MOKSLO
POLITIKOS GAIRIŲ RENGIMO
DARBO GRUPĖ**

Gairių rengimo veiklas kuruoja VU mokslo prorektorė prof. Edita Sužiedėlienė

Irena Krivienė, VUB generalinė direktorė (DG vadovė);

- Dr. Žibutė Petrauskienė, VUB Mokslinės komunikacijos ir technologijų departamento direktorė (DG vadovės pavaduotoja);
- Prof. dr. Saulius Gražulis, VU GMC Biotechnologijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas;
- Doc. dr. Vincas Grigas, VU leidyklos Mokslo periodikos skyriaus vadovas;
- Eglė Juodė, VUB Mokslinės informacijos ir duomenų skyriaus informacijos vadybininkė;
- Justas Kvedaravičius, VU Studentų atstovybės atstovas;
- Doc. dr. Ilona Laurinaitytė, VU FiloF Psichologijos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja;

- Vitalij Levičev, VU CA Teisėkūros skyriaus teisininkas;
- Prof. dr. Rūta Mameniškienė, VU MF Klinikinės medicinos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja;
- Dr. Gintė Medzvieckaitė, VUB Mokslinės informacijos ir duomenų skyriaus duomenų vadybininkė;
- Gitana Naudužienė, VUB Mokslinės informacijos ir duomenų skyriaus vadovė;
- Ramunė Rimkutė, VU CA MID Mokslo administravimo skyriaus informacijos vadybininkė;
- Prof. dr. Jurgita Verbickienė, VU IF Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedros profesorė.

GAIRIŲ STRUKTŪRA

Struktūra (1)

- Dokumentą sudaro 10 skyrių.
- Tiek nustatant gairių struktūrą, tiek rengiant patį dokumentą buvo analizuota Vakarų Europos valstybių, akademinų institucijų, tarptautinių organizacijų (UNESCO, LIBER, OpenAIRE ir kt.) rekomendacijos ir patirtis. Siūloma struktūra apima visas atvirojo mokslo sritis/sudėtinės dalis/komponentes.

Struktūra (2)

- I skyrius. Bendrosios nuostatos.
- II skyrius. Universiteto atsakomybė.
- III skyrius. Atviroji prieiga prie mokslo (meno) darbų ir studijų baigiamųjų darbų.
- IV skyrius. Atviroji prieiga prie mokslinių tyrimų duomenų.
- V skyrius. Mokslo rezultatų vertinimas.
- VI skyrius. Laisva ir atvirojo kodo programinė įranga ir atvirieji mokslinių tyrimų duomenų mainų standartai.
- VII skyrius. Atvirieji mokymo (-si) ištekliai.
- VIII skyrius. Visuomenės įtraukimas.
- IX skyrius. Infrastruktūra.
- X skyrius. Baigiamosios nuostatos.

I skyrius. Bendrosios nuostatai

Bendrosios nuostatos

- *Gairių tikslas – nustatyti ir įtvirtinti pagrindinius principus ir nuostatas, kuriais vadovaujantis Universitete įgyvendinama atvirojo mokslo politika.*
- Gairėmis siekiama užtikrinti atvirosios mokslo kultūros formavimą, atvirojo mokslo principų laikymąsi, skatinti atvirumą mokslo bendruomenėje ir jos veikloje, gerinti mokslinių tyrimų rezultatų ir jais pagrįstų švietimo išteklių kokybę, taip pat mokslinių tyrimų sklaidą visuomenei.
- Universitetas pripažįsta **atvirumą** kaip esminę vertybę.
- Universiteto atvirojo mokslo politika grindžiama principu, kad moksliniai tyrimai, tyrimų procesai bei rezultatai turi būti „**kiek įmanoma – atviri, kiek būtina – uždari**“.
- Universitetas siekia, kad šiose Gairėse išdėstytų atvirojo mokslo principų ir metodų mokslinėje veikloje naudojimas būtų pripažįstamas ir skatinamas.

II skyrius. Universiteto [ir jo bendruomenės narių] atsakomybė

Atsakomybė

- AM politikos įgyvendinimas ir mokslinių tyrimų kultūros formavimas;
- mokymų sistemos sukūrimas;
- veiklų, išteklių bei priemonių planavimas ir plėtra;
- AP ir FAIR principų laikymasis;
- siekis išlaikyti pakankamai teisių į mokslo produkciją.

III skyrius. Atviroji prieiga prie mokslo (meno) darbų ir studijų baigiamųjų darbų

AP prie mokslo darbų ir studijų baigiamųjų darbų

- Pripažįstama atvirosios prieigos nauda akademinai bendruomenei ir visuomenei;
- siekiama visus Universiteto mokslo (meno) darbus ir studijų baigiamuosius darbus pateikti viešai prieigai;
- rekomenduojama publikavimui ir (ar) viešininimui pirmenybę teikti gryniesiems atvirosios prieigos žurnalams bei atvirosios prieigos platformoms ir talpykloms.

NB Atvirosios prieigos dokumentai VU

Vilniaus universiteto senato 2017 m. lapkričio 21 d. nutarimu jau yra patvirtinti ***VILNIAUS UNIVERSITETO ATVIROSIOS PRIEIGOS PRIE MOKSLO (MENO) IR STUDIJŲ DARBŲ NUOSTATAI***, kuriais yra įteisinti pagrindiniai AP principai.

IV skyrius. Atviroji prieiga prie mokslinių tyrimų duomenų

AP prie mokslinių tyrimų duomenų

- Pripažįstama, kad mokslinių tyrimų duomenų tvarkymas ir viešinimas yra svarbi atvirojo mokslo praktika bei mokslinės veiklos dalis;
- siekiama, kad įrašai atvirosiose duomenų bazėse, taikančiose aukštus mokslinių tyrimų duomenų priežiūros, mokslinių tyrimų duomenų rinkinių recenzavimo ir kokybės tikrinimo standartus, **būtų pripažįstami kaip mokslo ir (ar) jo sklaidos rezultatai;**
- palaikomas ir skatinamas dalijimasis mokslinių tyrimų duomenimis, jų metaduomenimis bei naudojamu programinės įrangos kodu;
- pripažįstama mokslinių tyrimų duomenų tvarumo, valdymo ir priežiūros svarba ir investicijos į atitinkamų specialistų rengimą ir kompetencijų plėtrą.

V skyrius. Mokslo rezultatų vertinimas

Mokslo rezultatų vertinimas

- Siekiama, kad atvirojo mokslo rezultatų, procesų, ir jų poveikio vertinimas taptų neatskiriama mokslinės veiklos vertinimo dalimi;
- palaikoma atvirojo mokslo vertinimo iniciatyvos: DORA deklaracija, Leideno manifesto principai ir naujos kartos vertinimo sistemos kūrimas ir diegimas.

VI skyrius. Laisva ir atvirojo kodo programinė įranga ir atvirieji mokslinių tyrimų duomenų mainų standartai

---

Programinė įranga

Skatinama:

- autorius publikuoti savo sukurtą programinę įrangą kaip laisvą ir atvirojo kodo programinę įrangą („F/LOSS“);
- kurti, naudoti, prižiūrėti ir publikuoti atviruosius mokslinių tyrimų duomenų mainų standartus.

VII skyrius. Atvirieji mokymo(-si) ištekliai

Atvirieji mokymo(-si) ištekliai

- Skatinama dėstytojus ir tyrėjus kurti ir atnaujinti studijų mokymo (-si) medžiagą, kuri būtų prieinama atvirai per virtualią mokymosi aplinką;
- skatinama studentus studijų dalykams parengtus darbus padaryti prieinamus kaip atviruosius mokymosi išteklius;
- užtikrinamas informacinių sistemų atvirumas ir prieinamumas mokymo (-si) išteklių naudojimui bei talpinimui;
- teikiama institucinė parama ir užtikrinamos dėstytojų, tyrėjų ir studentų kompetencijos;
- numatmi atvirųjų mokymo (-si) išteklių kokybės rodikliai ir nustatoma šių išteklių naudojimo tvarka.

VIII skyrius. Visuomenės įtraukimas

Visuomenės įtraukimas

- Palaikomos piliečių mokslo iniciatyvos ir projektai;
- užtikrinama informacijos apie Universitete vykdomus piliečių mokslo projektus ir iniciatyvas sklaida akademinėi bendruomenei ir visuomenei.

IX skyrius. Infrastruktūra

Infrastruktūra

- Palaikoma turima atvirojo mokslo infrastruktūra;
- palaikoma atvirosios prieigos platforma Universiteto leidžiamiems mokslo žurnalams ir el. knygoms publikuoti;
- remiamos Universiteto naudojamos atvirojo mokslo platformos ir užtikrinami žmogiškieji ištekliai.

X skyrius. Baigiamosios nuostatos

Baigiamosios nuostatos

- Gairės peržiūrimos ir atnaujinamos pagal poreikį.
- Gairės viešai skelbiamos Universiteto ir jo padalinių, susijusių su atvirojo mokslo politikos įgyvendinimu, interneto svetainėse.
- Gaires įgyvendinantys teisės aktai tvirtinami Universiteto rektoriaus arba jo įgalioto asmens įsakymu.

Vilniaus
universiteto
biblioteka

**Dėkojame už dėmesį ir būsimė
dėkingi/os už Jūsų komentarus
bei siūlymus!**

Darbo grupės vardu:

Irena Krivienė irena.kriviene@mb.vu.lt

dr. Žibutė Petrauskienė zibute.petrauskiene@mb.vu.lt